

Yapılandırılmış Bir Eğitim Modülünün, Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet ve Flört Şiddetine Yönelik Algı ve Tutumlarına Etkisi

The Effect Of A Structured Education Module On Medical Students' Perceptions And Attitudes Towards Gender And Dating Violence

Sema Özan¹ (Orcid: 000-0002-5450-3813)

Özlem Mıman² (Orcid: 0000-0003-3415-4959)

Cemal Hüseyin Güvercin³ (Orcid: 0000-0003-0850-6340)

Zehra Demiroğlu Uyaniker⁴ (Orcid: 0000-0001-9670-2418)

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi AD

²Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Parazitoloji AD

³Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik AD

⁴Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp AD

Sorumlu Yazar: Prof. Dr. Sema Özan, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi AD, Balçova/İZMİR

e-posta: sema.ozan@deu.edu.tr, Tel: 232 4124683

Anahtar Sözcükler:

toplumsal cinsiyet,
toplumsal cinsiyet algısı,
flört şiddeti, eğitim,
öğretim

Keywords:

gender, gender
perception, dating
violence,
education, training

Gönderilme Tarihi

Submitted: 12.09.2019

Kabul Tarihi

Accepted: 03.04.2020

ÖZET:

Amaç: Tıp öğrencilerinde uygulanan yapılandırılmış bir eğitimin toplumsal cinsiyet (TC) algısına ve flört şiddetine (FŞ) yönelik tutumlara etkisinin araştırılmasıdır.

Gereç ve Yöntem: Kendi kontrollü tek örneklem bir müdahale çalışması olan araştırmada tek grup ön-test/son-test modeli kullanılmıştır. Test olarak “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” ve “Flört Şiddetine Yönelik Tutum Ölçekleri” uygulanmıştır. Çalışmanın metodolojik boyutunda TC ve FŞ konularında öğrencilere farkındalık kazandırmayı, bakış açılarında esneklik, tutum ve davranışlarında olumlu yönde değişim geliştirmeyi amaçlayan bir eğitim programı uygulanmıştır. TC algısı ile kadının flört ilişkisinde uyguladığı psikolojik şiddete (K-FUPŞ) yönelik tutumların eğitim öncesi/sonrasında ve cinsiyete göre değişip değişmediği araştırılmıştır.

Künye: Özan S, Mıman Ö, Güvercin HC, Uyaniker Z. Yapılandırılmış Bir Eğitim Modülünün, Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet ve Flört Şiddetine Yönelik Algı ve Tutumlarına Etkisi. 2020;19(58):24-41

TC algısı ve K-FUPŞ'e yönelik tutum arasındaki ilişki de incelenmiştir.

Bulgular: Çalışmaya, 24 tıp fakültesi birinci sınıf öğrencisi katıldı (9 erkek; 15 kadın). Öğrencilerin TC'ye ve K-FUPŞ'ye yönelik algılarında eğitim sonrasında anlamlı değişiklik saptanmıştır. Kadınların TC'ye ve K-FUPŞ'ye yönelik algılarında eğitim sonrasında olumlu yönde değişiklik saptanırken, erkeklerin sadece TC'ye yönelik algılarında olumlu yönde değişiklik saptanmıştır. Erkek ve kadın öğrencilerin TC'ye yönelik algıları arasında eğitim öncesi ve sonrasında fark saptanmıştır. K-FUPŞ'ye yönelik tutum açısından cinsiyetler arasında sadece eğitim sonrasında fark bulunmuştur. TC algısı ile K-FUPŞ'ye yönelik tutum arasında, eğitim öncesi ve sonrasında ilişki saptanmıştır.

Sonuç: Uygulanan eğitim programı, TC algısını eşitleyici yönde, K-FUPŞ'yi de onaylamama yönünde olumlu etkilemiştir. Her iki açıdan eğitim sonrasında kadınların yaklaşımı erkeklerle göre daha olumlu yönde değişmiştir. Erkeklerin, K-FUPŞ'yi onaylamama yönünde değişim göstermemeleri, konunun daha ayrıntılı araştırılması gerektiğini düşündürmüştür. Eğitim etkinliği genel olarak olumlu yönde değişim sağlamış olsa da içinde yaşanan sosyokültürel ortamın cinsiyet normları üzerindeki belirleyici etkisi sürmekte, eşitsizlikler bilinçli ya da bilinçsiz olarak yeniden üretilebilmektedir. İstanbul Sözleşmesi ve onun doğrultusunda ortaya koyulan politikalarda belirtildiği ve Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Çekirdek Eğitim Programı-2014'de de yer aldığı üzere toplumsal cinsiyet, sağlık ve şiddet ile ilgili konulara üniversite ve tıp eğitiminde yer verilmesi önemli kazanımlar olup korunması ve daha da geliştirilmesi gerekli adımlardır.

ABSTRACT:

Objective: The aim was to investigate the effect

of structured education applied to medical students on attitudes towards gender perception (GP) and dating violence (DV).

Materials and Methods: This is a self-controlled one-sample interventional study. A single group pre/post-test model was used. As the test, Perception of Gender Scale and Attitude Towards DV Scales were applied. In the methodological aspect, a training program was implemented on students which aims to raise awareness on gender and DV issues, to improve the flexibility of their perspective, and to change attitudes and behaviors in a positive way. It was investigated whether GP and attitudes towards psychological violence perpetrated by women in dating (W-PVPiD), changed before and after the training and according to gender. The relationship between GP and attitudes towards W-PVPiD was examined, as well.

Results: 24 first-year medical students participated in the study (9 M; 15 F). There was a significant change in the students' GP and W-PVPiD after the training. There was a difference between male and female students' GP before and after education. After the training, there was a positive change in the perception of women towards both gender and W-PVPiD, while in men positive change was found only in their GP. There was a difference in both male and female students' GP before and after the training. In terms of attitudes towards W-PVPiD, a difference between the sexes was found only after the training. There was a relationship before and after training between GP and attitude towards W-PVPiD.

Conclusion: It was found that the applied training had a positive effect on an egalitarian perception of gender and on not approving W-PVPiD. In both respects, women's approach changed more positively than men's after the training. The fact that males did not change

in disapproving W-PVPiD suggested that the issue should be investigated further. Although training activity has generally facilitated positive change, the determinant effect of the sociocultural environment on gender norms continues and inequalities can be reproduced consciously or unconsciously. As stated in the Istanbul Convention and the policies set out in line with it and included in the National Core Education Program for Undergraduate Medical Education-2014, gender, health and violence-related issues in medical education and university are important achievements and these are the necessary steps to be developed.

GİRİŞ

Zaman zaman cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin aynı şeyleri ifade ettiği düşünülür. Oysa birbirinden bağımsız olmasalar da farklı anlamları vardır. Her hücrenin bir cinsiyeti (sex) her bireyin toplumsal cinsiyeti (gender) vardır (1). Yeni doğan bebeğin cinsiyetini onun genetik, biyolojik, fizyolojik özellikleri belirlerken, bireyler yetişkinliğe geçiş sürecinde sosyal etkileşimlerle bunlar yanında pek çok farklı özellik edinmektedirler. Bu özellikler, içinde yaşadıkları toplumun ve kültürün yüklediği, kadın ve erkek olarak bireyden beklenen roller, davranışlar, değerler olup “toplumsal cinsiyet” olarak tanımlanmaktadır (2). Dünya Sağlık Örgütü toplumsal cinsiyeti toplumun, kızlar ve oğlanlar, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü roller, davranışlar, faaliyetler, özellikler ve fırsatlar olarak tanımlar (3). İstanbul Sözleşmesinde ise “herhangi bir toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü sosyal anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler” olarak tanımlanmaktadır (4). Toplumsal cinsiyet rolleri olarak belirtilen bu roller, Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kadın ve erkeğin eşit bireyler olarak algılanmasını ve yaşamın sunduğu olanaklardan eşit olarak

yararlanmalarını engelleyebilmektedir (5, 6). Yarattığı görünmez yüklerle birçok eşitsizliğe yol açan toplumsal cinsiyet, bebelikten itibaren günlük yaşamımızın çok önemli bir parçası olmakta dolayısıyla yaşamımızı şekillendirmektedir (7). “Toplumsal cinsiyet eşitsizliği” olarak tanımlanabilecek bu durum Türkiye’nin 1985’de onayladığı Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nin (CEDAW) de çıkış noktalarından birisidir (8).

Bugünün ergenleri ve gençleri geleceği şekillendirecek olan yarının yetişkinleridir. Ergenlerin, cinsiyet rollerine ve sosyal eşitlik normlarına ilişkin tutumları biyolojik farklılıklardan çok, toplumsal cinsiyet normları üzerindeki kültürel dayatmadan, toplumun kadın ve erkek olarak onları nasıl gördüğünden, nasıl davranmalarını beklediğinden etkilenmektedir (9, 10). Toplumsal cinsiyet rollerinin ergenlikten yetişkinliğe taşınmasında üniversite döneminin rolü oldukça belirleyicidir. Gençlerin, toplumsal cinsiyet eşitliğini savunma, içselleştirme, gerçekleştirme doğrultusunda algı, tutum, davranış vb özellikleri kazanmalarında üniversitelerin sunacağı fırsatlar önemlidir. Üniversite gençliği, ergenlikten yetişkinliğe geçiş sürecinde, yeni deneyimler yaşamakta, sosyal ve duygusal açıdan değişimler geçirebilmektedir. Bu yıllar, flört ilişkilerinin de yaygın olarak yaşandığı, gençlerin sosyal dünyasında romantik ilişkilerin giderek daha merkezi hale geldiği yıllardır (11). Gençler flört ilişkilerinde duygusal olgunlaşmalarını, farklı kişilikte birisi ile anlaşma yollarını, ilişkideki rol ve sorumlulukları öğrenmelerini sağlayacak önemli deneyimler kazanmaktadır (12, 13). Bu süreç güzellikleri yanı sıra sancılı da olabilmekte, çiftler arasında zaman zaman çatışmalar yaşanabilmekte, bu çatışmalar duygusal, psikolojik, ekonomik hatta fiziksel şiddet boyutuna varabilmektedir. Flört şiddeti olarak tanımlanan böyle durumların en önemli nedenlerinden birisi toplumsal cinsiyet

eşitsizliğidir (9, 14-20). Ciddi ve yaygın bir halk sağlığı sorunu olan flört şiddeti yaşamın her döneminde görülebilse de gençler arasında ve üniversite gençliğinde daha yaygın olarak rastlanmaktadır (9, 14, 16, 20-23). Flört şiddeti, gençlerin partnerleri ile ilişkilerine zarar vereceği gibi ileride aile içi şiddete maruz bırakılma ya da şiddet uygulayıcısı olma şeklinde de yaşanabilecektir. Şiddetin yetişkinliğe taşınması ve devam ettirilmesi açısından önem arz eden ergenlik süreci, tam da bu nedenlerle, şiddetin önlenmesi açısından hedeflenebilecek kritik bir dönemdir (24). Gençlerin toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve flört şiddetine ilişkin algılarını, tutumlarını fark etmelerini, eşitliği benimseyici, savunucu özellikler kazanabilmelerini sağlayacak girişimler önemlidir. Bu girişimler arasında farklı müdahale çalışmaları ve eğitim etkinlikleri önemli yer tutmaktadır (23, 25-28). Yaygın isimlendirmesi ile İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen ve 2011’de İstanbul’da imzaya açılan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin taraf devletlere getirdiği yükümlülükler arasında, öğrenciler dahil olmak üzere genel olarak topluma ve profesyonellere toplumsal cinsiyet konusunda eğitim verilmesi bulunmaktadır (4, 29). T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nce hazırlanıp yayınlanan Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023’de de yükseköğretimde toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine araştırma ve eğitimlerin yapılması yer almaktadır (30). Özellikle üniversite düzeyinde verilecek eğitimin bireylerde farkındalığın geliştirilmesinde, çağdaş bakış açısının, bilgi ve becerilerin kazandırılması ve olumlu kişilik geliştirilmesinde katkıları olacaktır. Tıp eğitimi ve hekimliğin temel öznesi biyopsikososyal bir varlık olan insandır. Bu nedenle tıp öğrencileri, sosyal boyutu gözden kaçırılmaması gereken bir sürecin içinde yer alırlar. Onların toplumsal cinsiyet ve flört

şiddeti konularında farkındalık geliştirmeleri kendilerinde olumlu dönüşümleri destekleyeceği gibi yakın ilişkide oldukları kişilerle, hastaları ve/veya hasta yakınları ile etkileşimlerini de olumlu yönde etkileyecektir. Tıp eğitimi programlarında toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin bireyler üzerindeki pek çok etkisi yanında özellikle sağlığa etkileri ile ilgili konulara yer verilmesi alanda kabul görmüş ve beklenen bir durumdur (1, 31, 32).

Bu dayanaklar ışığında planlanan araştırmanın amacı tıp fakültesi öğrencilerinde uygulanan yapılandırılmış bir eğitimin toplumsal cinsiyet algısı ve flört şiddetine yönelik tutumlara etkisini araştırmaktır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırma deseni

Çalışmada, önceki ve sonraki durum arasındaki farkın değerlendirildiği, tek grup ön-test/son-test modeli kullanılmıştır. Bireyler kendilerinin kontrolüdür. Çalışmada ayrıca kontrol grubu bulunmamaktadır. Çalışma kapsamındaki öğrencilere, müdahale amacıyla gerçekleştirilen eğitimin etkisini değerlendirmek amacıyla öncesinde ve sonrasında aynı veri toplama araçları uygulanmıştır (33).

Katılımcılar

Araştırmaya, tıp fakültesi birinci sınıfta olup “Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Bundan Beslenen Flört Şiddeti” başlıklı Sosyal Sorumluluk Özel Çalışma Modülü’ne (ÖÇM) gönüllü olarak katılan 24 öğrenci dahil edilmiştir.

Uygulama süreci

Çalışmanın metodolojik boyutunu desteklemek amacı ile bir eğitim programı planlanmıştır. Eğitim programının amacı öğrencilere toplumsal cinsiyet ve flört şiddeti konularında farkındalık kazandırmak, bakış açılarında esneklik, tutum ve davranışlarında olumlu yönde değişim geliştirmektir. Eğitim sürecinde,

öğrencilerle ikişer hafta ara ile yedi buluşma gerçekleştirilmiş, her buluşma dört ders saati sürmüştür. Eğitim sürecinde interaktif eğitim yöntem/teknikleri, görsel-işitsel eğitim/öğretim materyalleri kullanılmıştır (Şekil 1). Çalışmanın müdahale aşaması 14 Şubat 2019'daki ilk buluşma ile başlamış 23 Mayıs 2019'daki son buluşma ile tamamlanmıştır.

Öğrenciler eğitim sürecinde, Sosyal Sorumluluk ÖÇM'lerinden beklenildiği üzere fakültedeki Dönem 1-3 öğrencisi olan akranlarında flört şiddeti konusunda farkındalığın artırılmasına yönelik bir etkinlik de planlanmış ve uygulamışlardır. Bu etkinlik için dekanlık onayı alınmış ve hedef gruptaki öğrencilere duyuru yapılmıştır. Son ÖÇM buluşması öncesindeki hafta içi 5 gün boyunca, öğle araları farklı iki öğrenci kantinine stant kurulmuştur. İlk 4 gün stand başvuran öğrencilere sorulmak üzere flört şiddeti ile ilgili 2-3 cümle asılmış ve katılımcılardan cümlelerin şiddet içerip içermediğine ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Son gün, flört şiddetinin tanımı, çeşitleri ve örneklerinin sergilendiği posterler hazırlanarak asılmıştır. Öğrenciler tüm bu hafta boyunca görev almışlar, yine eğitim sürecinde tasarlanıp bastırılan tişörtleri giyerek, stand gelen akranları ile konuya ilişkin paylaşımda bulunmuşlardır.

Veri toplama araçları

Ön ve son test olarak "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği" (TCAÖ) ve "Flörtte Şiddete Yönelik Tutum Ölçekleri" kullanılmıştır (17, 34). Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) TCAÖ tek boyutlu olup, 10'u olumlu, 15'i olumsuz ifade olmak üzere 25 maddeden oluşmaktadır. 5'li Likert tipindeki ölçekte "1: tamamen katılmıyorum, 5: tamamen katılıyorum" olarak değerlendirilmektedir. Ölçekteki olumsuz ifadeler tersten hesaplanmaktadır. Ölçekten alınabilecek minimum puan 25, maksimum puan 125'tir. Alınan puanın yüksekliği ölçüsünde toplumsal

cinsiyet algısının olumlu yani daha eşitlikçi yönde olduğu söylenebilmektedir. Orijinal ölçeğin güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha) 0,872 olarak bildirilmiştir (34).

Flörtte Şiddete Yönelik Tutum Ölçekleri

Orijinali Price ve arkadaşları (18) tarafından geliştirilmiş olan ve altı ayrı ölçekten oluşan Flörtte Şiddete Yönelik Tutum Ölçeklerinin alt boyutları bulunmamaktadır. Ölçeklerin her yaştaki ergenlerde, tek olarak ya da bir arada kullanılabileceği belirtilmiştir. Çalışmamızda bu ölçeklerden, Yumuşak (17) tarafından Türkçeye uyarlanan dördü kullanılmıştır. Bunlar, "Erkeğin Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği", "Erkeğin Flörtte Uyguladığı Fiziksel Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği", "Kadının Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği" ve "Kadının Flörtte Uyguladığı Fiziksel Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği"dir. Türkçe'ye uyarlanan dört ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0.75 ile 0.87 arasında bildirilmiştir. Çalışmamızda uygulandığında bu dört ölçekten sadece, "Kadının Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği" (K-FUPŞÖ)'nin Cronbach Alfa katsayısı kabul edilebilir düzeyde saptanmıştır. Bu nedenle değerlendirmeler bu ölçek üzerinden yapılmıştır. 5'li Likert tipindeki ölçekte 11 madde bulunmaktadır, alınabilecek minimum ve maksimum puanlar 11 ve 55'tir. Alınan puanın yüksek olması, kadının flört ilişkisinde uyguladığı psikolojik şiddete yönelik kabul düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin doldurduğu anket formu kapsamında ölçekler yanı sıra sorgulanan sosyodemografik değişkenler; cinsiyet, en uzun süre yaşanan yer ve coğrafi bölge, aile gelir düzeyi, anne/baba mesleği, anne/baba eğitimi, kardeş sayısı, aile tipi, aile içi şiddet yaşanma durumu, sigara/alkol kullanımı, bugüne dek flört ilişkisi olup olmadığı, flört ilişkisinde şiddet uygulama ya da şiddete maruz bırakılma durumudur.

Şekil 1: Eğitim programı kapsamında kullanılan yöntemler/gereçler/eğitim etkinlikleri

Öntest-sontest <ul style="list-style-type: none">İlk ve son oturumda
Videoalar Günün içeriğine uygun olacak şekilde ilk oturumdan başlayarak birlikte izlenmiş ve tartışılmıştır. <ul style="list-style-type: none">Bizim Ailede Olmaz! (https://www.youtube.com/watch?v=XaXuRWAt03g)Finansforbundet on Equal pay: What do these kids understand that your boss doesn't? (https://www.youtube.com/watch?v=snUE2im_nFA&t=3s) (Türkçe altyazılı olarak izlenmiştir.)Bir günlüğüne kadın olmak (Being a woman for a day (https://www.youtube.com/watch?v=ubMzYrzfq-E)"Kız Başına" ODTÜ-Proje https://www.youtube.com/watch?v=42Ggr2WudRIBir Flört Şiddeti Hikayesi/My Story About My Abusive Boyfriend, and what I did to get out of a bad relationship (https://www.youtube.com/watch?v=8eJ-ElZyTC0&t=8s) (Türkçe altyazılı olarak izlenmiştir.)Flört Şiddeti (Yeditepe Üniversitesi Psikoloji bölümü öğrencilerinin "Emotional Abuse" dersi için hazırladıkları kısa film) https://www.youtube.com/watch?v=Zl27eR8KvdQFlört şiddeti – bir film kesiti: https://www.youtube.com/watch?v=vDAzIAv3XAg (Türkçe altyazılı olarak izlenmiştir.)
İnteraktif Sunumlar/Paylaşımlar <ul style="list-style-type: none">Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (1. oturumda)Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Şiddet (2. oturumda)Flört Şiddeti (3. oturumda)Güvenli ilişki nasıl olur? (4. oturumda)Flört şiddeti/Kadın şiddet konularındaki farkındalık çalışmalarına örnekler (5. oturumda)
Küçük Grup Çalışmaları <ul style="list-style-type: none">Beklentilerin alınması (ilk oturum)Akran farkındalığını artırmak için etkinlik fikirleri/önerileri üzerine çalışma ve ardından grup paylaşımları (5. oturumda)
Ev Ödevleri <ul style="list-style-type: none">Kendinizde fark ettiğiniz toplumsal cinsiyetçi kalıplar, önyargılar nelerdir? Uygun bulduklarınızı birlikte paylaşalım. (1. oturum sonunda)TV'deki bir diziden duygusal/romantik ilişki içinde olan bir çiftte odaklanarak, karakterlerini, iletişim tarzlarını, birbirlerine yaklaşımlarını değerlendirin, birlikte konuşalım. (2. oturum sonunda)Akranlarınızda farkındalık yaratmak için neler yapılabilir, düşünün, araştırın birlikte tartışalım, birlikte karar verelim. (4. oturum sonunda)
Serbest ve yapılandırılmış tartışmalar <ul style="list-style-type: none">Her buluşma başında ve oturum sürecinde, ev ödevleri ile ilgili, kuramsal paylaşımlar ile ilgili, küçük grup çalışmaları ardından vb yapılan paylaşım ve tartışmalar.
Geribildirim <ul style="list-style-type: none">Fakülte'nin ÖÇM Kurulu'nca belirlenmiş form aracılığıyla öğrencilerden yazılı geribildirim alınması (son oturumda)

Öğrencilerden, eğitim süreci sonunda Dekanlık ÖÇM Kurulu tarafından hazırlanan form aracılığıyla da geribildirim alınmıştır.

Verilerin toplanması

Veriler, araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Veri toplama formunun ilk uygulanışında öğrenciler bilgilendirilmiş ve onay için imzaları alınmıştır. Bağımlı grup gereklerinin karşılanması, eğitim öncesi ve sonrasında verilerin karşılaştırılabilmesi amacıyla ön ve son testte öğrencilerin anket formu üzerinde eş kodlama yapmaları sağlanmıştır.

Araştırmanın değişkenleri; “Toplumsal Cinsiyet Algısı” ve “Kadının Flörtte Uyguladığı Psikolojik Şiddete Yönelik Tutum” ve sosyodemografik değişkenlerdir.

Veri Analizi

İstatistik değerlendirmelerde, değişkenlerin normal dağılıma uyumu Shapiro Wilk testi ile kontrol edilmiştir. Grup varyanslarının homojenliği ise Levene testi ile analiz edilmiştir. Parametrik testlerin ön şartlarının sağlanmadığı görüldüğünden bağımsız iki grup ortancasının karşılaştırılması amacıyla Mann Whitney U testi, bağımlı iki grup karşılaştırılması için Wilcoxon testi kullanılmıştır. Ölçek puanları arasındaki ilişkiler Spearman rho korelasyon katsayıları ile değerlendirilmiştir. Kategorik veriler sadece n ve % olarak ifade edilmiştir. Ölçeklerin iç tutarlılığı Cronbach Alfa katsayısı ile analiz edilmiştir.

Veri setinin analizinde SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmış (IBM Corp. Released 2013. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 22.0. Armonk, NY: IBM Corp.). $p < 0.05$ düzeyi istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Çalışmanın etik onayı Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan alınmıştır. (2019/05-07) .

BULGULAR

Öğrencilerin 9'u (%37.5) erkek, 15'i (%62.5) kadın, yaş ortalaması 18.75 ± 0.94 'dür (min:18, max:21). Kadın ve erkek öğrenciler arasında yaş farkı saptanmamıştır (K:18.80 \pm 0.86, E:18.67 \pm 1.12; $p=0.746$).

Şimdiye dek en uzun yaşadıkları yeri il olarak belirten öğrenciler çoğunlukta olup tamamı

aile gelirini orta düzey olarak belirtmiştir. Öğrencilerin diğer sosyodemografik özelliklerine ilişkin dağılımları tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin bazı sosyodemografik özellikleri

	n	%
En uzun yaşadıkları yer		
İl	18	75.0
İlçe	5	20.8
Köy	1	4.2
Anne Mesleği		
Ev hanımı	6	25.0
Çalışan	12	50.0
Emekli	5	20.8
Diğer	1	4.2
Baba Mesleği		
İşsiz	1	4.2
Çalışan	12	50.0
Emekli	7	29.2
Diğer	4	16.7
Aile Tipi		
Cekirdek Aile (Anne-Baba-Çocuk/cocuklar)	20	83.3
Geniş Aile (Anne-Baba-Çocuk/cocuklar-Büyükanne /Büyükbaba vb)	1	4.2
Tek Ebeveynli Aile	2	8.3
Diğer	1	4.2
Anne Eğitim Durumu¹		
İlkokul	2	8.3
Lise	6	25.0
Üniversite	16	66.7
Baba Eğitim Durumu¹		
İlkokul	1	4.2
Ortaokul	2	8.3
Lise	5	20.8
Üniversite	16	66.7
Kardeş Sayısı²		
Hiç yok	4	16.7
Bir kardeş	15	62.5
İki kardeş	5	20.8
Sigara kullanımı		
Var	8	33.3
Yok	16	66.7
Alkol kullanımı		
Var	15	62.5
Yok	9	37.5
Bugüne dek aile içinde hiç şiddet durumu yaşadınız mı?		
Evet	3	12.5
Hayır	21	87.5

¹Okur yazar değil" ve "Ortaokul" seçenekleri seçilmemiştir. ²Okur yazar değil" seçeneği seçilmemiştir.

³3 kardeş"; "4 kardeş"; "5 kardeş ve daha fazlası" seçenekleri seçilmemiştir.

Bugüne dek aile içinde şiddet yaşandığını belirten 3 öğrenciden 1'i şiddetin annesine, 1'i kendisine ve kardeşine, 1'i de anne ve babasına yönelik olduğunu belirtmiştir. Bu öğrencilerden 2'si şiddetin hem annesi hem babası tarafından uygulandığını, 1'i de babası tarafından uygulandığını belirtmiştir.

Bugüne dek flört ilişkisi yaşadığını belirten öğrenci sayısı 16'dır (% 66.7; 8K, 8E). Flört ilişkisi yaşama süresini bu öğrencilerin 8'i (%50) 0-6 ay, 5'i (%31.25) 7 ay-2 yıl, 3'ü (%18.75) iki yıldan uzun olarak belirtmiştir. Bu öğrencilerin tamamı flört ilişkilerinde şiddete maruz kalmadığını ve şiddet uygulamadığını belirtmiştir. Flört ilişkisi yaşadığını belirten

öğrencilere aynı sorular eğitim sonunda yeniden sorulduğunda yarısının (3K, 5E) cevapları flört ilişkilerinde şiddete maruz kaldığı ve şiddet uyguladığı şeklinde değişmiştir.

TCAÖ'nin öğrencilerimizde uygulanması ile elde edilen Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ön testte 0,916, son testte 0,808 olarak bulunmuştur. K-FUPŞÖ'nin öğrencilerimizde uygulanması ile elde edilen Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ön testte 0.71, son testte 0.75 olarak bulunmuştur.

Öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrasında ölçeklerden aldıkları puanlar ve puanlar arasındaki farkların analizine ilişkin bilgiler tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Eğitim öncesi ve sonrasında, ölçek puanlarındaki değişim

	Ön-test	Son-test	p*
	Ort. ± Std Sapma Medyan (min-max)	Ort. ± Std Sapma Medyan (min-max)	
Genel			
TCAÖ (Min:25-Max:125) (n=24)	114.12±12.15 116.50(69-125)	118.92±6.92 121(100-125)	<0.001
K-FUPŞÖ (Min:11-Max:55) (n=24)	18.67±4.95 16(14-36)	16.71±2.85 15(15-25)	<0.05
Kadın			
TCAÖ (Min:25-Max:125) (n=15)	119.20±5.10 121(107-125)	122.47±2.92 123(116-125)	<0.01
K-FUPŞÖ (Min:11-Max:55) (n=15)	17.33±3.13 16(15-25)	15.87±2.64 15(15-25)	<0.01
Erkek			
TCAÖ (Min:25-Max:125) (n=9)	105.67±15.803 113(69-119)	113±7.73 116(100-123)	<0.01
K-FUPŞÖ (Min:11-Max:55) (n=9)	20.89±6.66 21(14-36)	18.11±2.76 17(15-23)	0.360

* Wilcoxon, TCAÖ(Min:25-Max:125) K-FUPŞÖ (Min:11-Max:55)

Öğrencilerin toplumsal cinsiyete ve kadının flört ilişkisinde uyguladığı psikolojik şiddetine yönelik algılarında eğitim sonrasında anlamlı değişiklik saptanmıştır (sırasıyla $p<0.001$ ve $p<0.05$).

Kadın öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısına ve kadının flört ilişkisinde uyguladığı psikolojik şiddete yönelik algılarında eğitim sonrasında anlamlı değişiklik saptanmıştır ($p<0.01$).

Erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısına yönelik algılarında eğitim sonrasında anlamlı değişiklik saptanırken ($p<0.01$), kadının flört ilişkisinde uyguladığı psikolojik şiddete yönelik algılarında değişiklik saptanmamıştır.

Kadın ve erkek öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrasında ölçeklerden aldıkları puanların farkının analizine ilişkin bilgiler tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Eğitim öncesi ve sonrasında ölçek puanlarındaki cinsiyetler arası farklılık

	Ort. ± Std Sapma		p*
	Medyan (min-max)		
	Kadın	Erkek	
TCAÖ eğitim öncesi	119.2±5.102 121(107-125)	105.67±15.803 113(69-119)	<0.01
K-FUPŞÖ eğitim öncesi	17.33±3.13 16(15-25)	20.89±6.66 21(14-36)	0.172
TCAÖ eğitim sonrası	122.47±2.92 123(116-125)	113±7.73 116(100-123)	<0.001
K-FUPŞÖ eğitim sonrası	15.87±2.64 15(15-25)	18.11±2.76 17(15-23)	<0.01

* Nonparametrik Mann Whitney U, TCAÖ(Min:25-Max:125) K-FUPŞÖ (Min:11-Max:55)

Erkek ve kadın öğrencilerin toplumsal cinsiyete yönelik algılarında hem eğitim öncesi hem de eğitim sonrasında fark saptanmıştır (sırasıyla; $p<0.01$ ve $p<0.00$). Kadının flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutum açısından ise cinsiyetler arasında sadece eğitim sonrasında fark olduğu görülmüştür ($p<0.01$).

Öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrasındaki toplumsal cinsiyet algıları ile kadının flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yaklaşımları arasında ilişki olup olmadığı da incelenmek

istenmiştir. Korelasyon analizi sonucunda tüm öğrenciler açısından, eğitim öncesinde de sonrasında da toplumsal cinsiyet algısı ile kadının flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutum arasında ilişki olduğu görülmüştür. Konuya cinsiyetler açısından bakıldığında, kadınlarda eğitim öncesi var olan tutarlılığın eğitim sonrasında bozulduğu, erkeklerde ise eğitim öncesinde de sonrasında da ilişki olmadığı görülmüştür (Tablo 4).

Tablo 4: Tüm öğrenciler için ve cinsiyetlere göre eğitim öncesi ve sonrası TCAÖ ve K-FUPŞÖ arası ilişki durumu

	Spearman rho	p
Genel		
TCAÖ _{eğitim öncesi} - K-FUPŞÖ _{eğitim öncesi}	-0.577	<0.01
TCAÖ _{eğitim sonrası} - K-FUPŞÖ _{eğitim sonrası}	-0.648	<0.001
Kadın		
TCAÖ _{eğitim öncesi} - K-FUPŞÖ _{eğitim öncesi}	-0.744	<0.001
TCAÖ _{eğitim sonrası} - K-FUPŞÖ _{eğitim sonrası}	-0.389	0.151
Erkek		
TCAÖ _{eğitim öncesi} - K-FUPŞÖ _{eğitim öncesi}	-0.052	0.895
TCAÖ _{eğitim sonrası} - K-FUPŞÖ _{eğitim sonrası}	-0.103	0.793

Öğrencilerden son buluşmada alınan yazılı geribildirimler de değerlendirilmiş ve aşağıdaki ifadelerle özetlenmiştir.

- Farkında olunmayan ya da göz ardı edilen güncel bir soruna eğilme gerçekleştirilmiştir.
- Bu konular daha çok gündeme gelmeli, getirilmelidir.
- Toplumsal cinsiyet ve flört şiddeti temalarında bilgilendirici, farkındalık sağlayıcı bir çalışma olmuştur.
- Katılımcılara sorumluluk almayı öğrenme ve deneyim kazanma açısından katkı sağlamıştır.
- Bireylere farklı bir perspektiften bakmayı öğretmiştir.
- Ekip çalışması yapma yeteneğini geliştirmiştir.
- Bireyin sorun çözme kapasitesine olumlu katkı sağlamıştır.
- Toplum sorunlarına karşı duyarlılık geliştirmiştir.
- İnsan ilişkileri ve iletişim açısından katkısı olmuştur.
- Keyifli, eğlenceli, heyecanlandırıcı bir çalışma

süreci olmuştur.

- Eğitim sorumluları çok olumlu bulunmuştur.
- Çalışmanın daha az sayıda katılımcı ile yapılmasının da uygun olabileceği düşünülmüştür. Sayının fazla olmasının olumlulukları yanında, yorucu, zaman zaman tartışmaları zorlaştırıcı yönleri olmuştur.
- Daha geniş bir zaman ayrılması halinde daha fazla şey yapılabileceği düşünülmüştür.

TARTIŞMA

Çalışmamızda tıp fakültesi öğrencilerinde uygulanan yapılandırılmış bir eğitimin toplumsal cinsiyet algısı ve flört şiddetine yönelik tutumlara etkisini anlamak amaçlanmıştır. Veriler değerlendirildiğinde, öğrencilerin toplumsal cinsiyete yönelik algılarının olumlu yani eşitlikçi yönde değiştiği görülmüştür. Eğitim sonrasında, hemcinslerinin flörtte uyguladığı psikolojik şiddete kadınlar daha olumsuz yaklaşırken, erkeklerin yaklaşımlarının değişmediği hatta kadınlara göre daha

onaylayıcı oldukları saptanmıştır. Tartışmanın izlenmesini desteklemek amacıyla bu bölümde başlıklandırma kullanılmıştır.

Toplumsal cinsiyet algısına ilişkin

Hemşirelik öğrencileri ile eğitimsel müdahale olmaksızın yapılmış iki çalışmada TCAÖ puan ortalamaları sırasıyla 97,22±15,13 ve 91,36±16,83 olarak bildirilmiştir (19, 35). Turizm fakültesi öğrencisi ile yapılan bir çalışmadaki TCAÖ puan ortalamaları da 83,43±17,59 olarak bildirilmiştir (36). Sayıları çok daha az olmakla birlikte çalışmamızda yer alan öğrencilerin eğitim öncesi toplumsal cinsiyet algılarının belirtilen çalışmalara göre daha eşitlikçi yönde olduğu dikkat çekmektedir. Toplumsal cinsiyet algısı konusunda yapılmış başka müdahale çalışmaları da bulunmaktadır. Gönenç ve arkadaşları (27), 28 saatlik toplumsal cinsiyet dersine katılan ebelik öğrencilerinin TCAÖ puanlarının bu dersi almayan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklı olduğunu saptamışlardır. Uzun ve arkadaşları (28), lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim alan öğrencilerde uyguladıkları toplam 86 saatlik bir eğitimin toplumsal cinsiyet algılarında olumlu yönde ve anlamlı değişim sağladığını saptamışlardır. Esen (37), Eğitim Bilimleri Fakültesi öğrencilerinde, haftada 4 saat olmak üzere 14 haftalık insan hakları, çocuk hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği ekseninde uygulanan eğitim ile toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda olumlu yönde yeni farkındalık ve duyarlılıklar yaratılabildiğini ortaya koymuştur. Araştırmacı, öğrencilerin kendi geleneksel değer yargılarını sorgulamaya başladıklarını, yaşamlarında değişim/dönüşüm yapabilecek motivasyonu kazanabildiklerini belirtmiştir. Bates ve arkadaşları (25) da toplumsal cinsiyet normları ve örtük önyargılar üzerine, nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullandıkları bir müdahale çalışması yürütmüşlerdir. Sonuçta, katılımcıların kendi örtük cinsiyet önyargılarına ilişkin farkındalıklarında ve sosyal gruplar arasındaki

eşitsizliklere ilişkin hoşnutsuzluklarında artış yanında kadınların durumunu iyileştirmeye yönelik politikaları destekleme konularında olumlu değişiklikler saptamışlardır. Görüldüğü üzere, eğitim etkinliklerinin uygulandığı birçok müdahale çalışması toplumsal cinsiyet algısında olumlu yönde gelişme sağlayabilmektedir. Bizim çalışmamızda da benzer şekilde eğitim etkinliği sonrasında toplumsal cinsiyet algısında olumlu yönde değişim saptanmıştır. Eğitim sonu geribildirimler göz önüne alındığında da öğrencilerimizin konuyla ilgili heyecanlarının, değişim motivasyonlarının artmış olduğu söylenebilir. Ayrıca, flört ilişki deneyimi olduğunu belirten öğrencilerimizin tamamı eğitim öncesinde flört ilişkilerinde şiddet mağduru olmadıklarını ve şiddet uygulamadıklarını düşünürken eğitim sonunda yarısının cevabı “evet” olarak değişmiştir. “Önceden hayır demiştim ama aslında flört ilişkimde şiddet de uygulamışım, şiddet mağduru da olmuşum” şeklinde yorumlanabilecek bu değişim de farkındalıklarındaki artışın önemli bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Cinsiyetlere göre toplumsal cinsiyet algısının değişimine ilişkin

Esen’in (37) çalışmasında toplumsal cinsiyet konularındaki eğitimin farkındalık ve duyarlılığı geliştirme açısından kadınlardaki etkisinin erkeklerden daha anlamlı olduğu saptanmıştır. Uzun ve arkadaşlarının (28) çalışmasında da eğitim öncesinde kadınların toplumsal cinsiyet algısı erkeklerden anlamlı düzeyde farklıyken eğitim sonrasında bu fark ortadan kalkmış, kadınlarda da erkeklerde de eşitlikçi yönde gelişim olmakla birlikte erkeklerdeki değişim çok daha belirgin bulunmuştur. Araştırmacılar ilgili eğitimlerin olumlu tutumları geliştirdiğini ve güçlendirdiğini ayrıca toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve ayrımcılığı önleme yönündeki politikaların geliştirilmesinde de katkı sağlayabileceğini belirtmişlerdir. Özpulat’ın (36) eğitimsel bir müdahale olmaksızın yaptığı

çalışmada kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının erkek öğrencilere göre daha yüksek, daha eşitlikçi yönde olduğu saptanmıştır. Esen ve arkadaşlarının (2) Dokuz Eylül Üniversitesinin farklı fakülte ve yüksekokulları ile konservatuarındaki 2255 öğrenci ile yaptıkları çalışmada da kadınların toplumsal cinsiyet açısından erkeklere göre daha eşitlikçi algıya sahip oldukları saptanmıştır. Bizim çalışmamızda da eğitim öncesi ve sonrasında toplumsal cinsiyet algısı açısından kadınların daha eşitlikçi yönelimli olduğu anlaşılmıştır. Eğitim sonrasında erkeklerde olumlu yönde gelişim saptansa da kadınlara göre halen daha gelenekçi bir tutum içinde oldukları görülmüştür. Gerek ülkemizde gerekse yurtdışında yapılmış birçok çalışma da benzer şekilde toplumsal cinsiyet algısı açısından kadınların daha eşitlikçi, erkeklerinse daha geleneksel bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir (2).

Flört şiddetine ilişkin

Çalışmamızın başlangıç amacı hem erkek hem kadından kaynaklı fiziksel ve psikolojik şiddetin nasıl algılandığının araştırılması iken bu gerçekleşmemiş, katılımcı grubumuz açısından güvenilirliği uygun olan K-FUPŞÖ'den elde edilen veriler değerlendirilebilmiştir. Ölçeğe konu olan psikolojik şiddet için benzer öğeleri içeren farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Avşar ve Akış (14), psikolojik şiddetin “utandırma amaçlı isim takma, alay etme ya da aile ve arkadaşlarla görüşmesine engel olma şeklinde fiziksel olmayan ancak ruhsal olarak yaralayıcı davranışları” içerdiğini belirtmektedir. Karşısındakine, zihinsel ya da duygusal olarak zarar verme ve/veya o kişi üzerinde kontrol kurma amaçlı kurulan sözlü ve/veya sözsüz iletişim de psikolojik şiddet kapsamına girmektedir (38). Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği de konuyu duygusal/sözel şiddet altında ele almakta ve “partnerin korkmasına, kendine olan güveninin azalmasına, suçlu hissetmesine neden olan; duygu ve davranışlarını kontrol

altına alan söz ve eylemlerin tümünü kapsar” şeklinde açıklamaktadır (38). Uluocak ve arkadaşları (16) da “küfür, hakaret, tehdit, küçük düşürücü ve aşağılayıcı sözler ve davranışlar, görüş ve davranışların küçümsenmesi, değer görmemesi, eşyalara zarar verilmesi” şeklinde açıklamıştır. Psikolojik/duygusal şiddet erkekten kadına yönelebildiği gibi kadından erkeğe de yönelebilmektedir. Çalışmamızda değerlendirilen kadınların flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutumlar açısından eğitimin sonunda olumlu gelişim olduğu, öğrencilerimizin bu şiddeti kabul düzeylerinde düşüş olduğu saptanmıştır. Tarı Selçuk ve arkadaşlarının (19) herhangi bir müdahale yapmaksızın, hemşirelik öğrencilerinde değerlendirdikleri kadının flört ilişkisinde uyguladığı psikolojik şiddeti kabul düzeyleri, çalışmamızdaki öğrencilerin kabul düzeylerinden daha yüksek görünmektedir (23.52±7.34). İftar'ın (15) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'ndeki öğrencilerle yaptığı çalışmada da erkek ve kadın öğrencilerin, kadının flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik kabullerinin öğrencilerimizden daha yüksek olduğu görülmektedir (sırasıyla 28.50±7.69 ve 26.54±9.22). Peterson ve arkadaşları (22), flört şiddetini önlemeye yönelik 90 dakikalık interaktif bir eğitim programı ve geleneksel bilinçlendirme eğitiminin etkilerini karşılaştırmışlar, iki programın da hiç eğitim olmamasından daha yararlı olduğunu belirtmekle birlikte interaktif eğitim programının tutum, inanç, etkinlik, niyet ve davranışları değiştirmede daha etkili olduğunu vurgulamışlardır. Debnam ve arkadaşlarının (23) araştırması da, ergenlere sağlık hizmeti veren 16 klinisyene yönelik bir müdahale çalışmasıdır. Müdahale olarak, adolesanlarda flört şiddeti konusunda 2 saatlik interaktif bir eğitim uygulamışlar ve bu eğitimin klinisyenlerin bilgilerinde, konuya ilişkin öz yeterliklerinde gelişme sağladığını, klinisyenlerin eğitim sonrasında ergen hastalarına daha uygun

yaklaştıklarını saptamışlardır.

Flört şiddetine yaklaşım açısından cinsiyetler arası farklılığa ilişkin

Çalışmamızda, kadınların flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutum açısından cinsiyetler arasında eğitim öncesinde fark yok iken eğitimden sonra fark saptanmıştır. Bu farkın kadınlardaki değişimden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Kadınların yönelimi eğitim sonrasında olumlu yönde ve anlamlı düzeyde gelişmişken erkeklerin tutumlarında eğitim öncesine göre farklılık saptanmamıştır. Bu bulgunun ilginç olduğu düşünülmüştür. Çalışmamızdaki erkek öğrenci sayısının düşüklüğünü göz önünde tutmakla birlikte bazı diğer çalışmalarda erkeklerin şiddeti onaylama düzeyinin kadınlardan daha yüksek olabildiğini belirtmektedir. İftar'ın (15) çalışmasında kadının flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik onayın erkeklerde, kadınlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Price ve arkadaşları (18) erkek öğrencilerin, psikolojik, fiziksel ve cinsel flört şiddeti erkekte de gelse kadından da gelse daha fazla kabul ettiğini saptamışlardır. Aynı çalışmada kadınlar tarafından uygulanan her tür flört şiddetinin erkek tarafından uygulananlara göre genelde daha çok kabul gördüğü de saptanmıştır. Araştırmacılar flört şiddetine yönelik bu kabul nedeniyle kızların kendi davranışlarını taciz edici olarak görmeyebileceğini, erkeklerin de yaşadıkları mağduriyetleri bildirmelerinin zorlaşabileceğini belirtmişlerdir. Kearney ve O'Brien (21) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada flört şiddetinin uyarı işaretlerini tanımlayan bir ölçek geliştirmişlerdir. Ölçeğin uygulanması ile elde edilen önemli bulgulardan birisi, erkeklerin, genel olarak flört şiddetini onaylamasalar da, flört şiddetinin uyarı işaretlerini tanımayabildikleri şeklindedir. Araştırmacılar bunun, yakın ilişkilerinde zarar görebilecekleri davranışları bilme ya da tanıma konusunda erkekleri savunmasız

birakabileceğini, kendilerini flört ilişkilerinde zarar görme riski altında değillermiş gibi görebileceklerini belirtmişlerdir. Aslan ve arkadaşları (20) hemşirelik öğrencilerinde yaptıkları çalışmada flört şiddeti olarak tanımlanan çimdiklemek, alay etmek, kıskanmak gibi bazı kavramların şiddet olarak algılanma oranlarının düşük olduğunu saptamışlardır. Araştırmacılar ayrıca, duygusal şiddetin tanımlanmasının, fark edilmesinin zor olması nedeniyle normalleştirilebileceğini de vurgulamışlardır. Dardis ve arkadaşları (9) da kadınların, yakın ilişkide olunan kişiden gelen şiddetin her türünü erkeklere göre daha olumsuz değerlendirdiklerini, erkeklerin, hegemonik erkeklik normlarının etkisi ile kendilerini kişiler arası şiddet mağduru olarak kabul etme konusunda isteksiz olabileceklerini belirtmişlerdir. Ada'nın ifadesi ise "şiddet gören erkeğin bu durumu en yakını ile bile paylaşamayacağı" (40) şeklindedir. Psikolojik şiddetin, algılanması, reddedilmesi daha güç olan bir şiddet türü olabildiği, genellikle politika yapıcılar ve uygulayanlar tarafından bile daha çok göz ardı edilebildiği de belirtilenler arasındadır (9).

TCA ve KFUPS'e yönelik tutumlar arası ilişkiye ilişkin

Çalışmamızda öğrencilerin toplumsal cinsiyet algıları ve kadının flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde, eğitim öncesinde de sonrasında da her iki konuya ilişkin tutumların birbiri ile tutarlı olduğu görülmüştür. Yani, toplumsal cinsiyet algısı eşitlikten yana olanların, kadının flörtte uyguladığı psikolojik şiddeti onaylama yönelimleri daha düşüktü. Konuyu cinsiyetler açısından ele aldığımızda ise farklılık olduğu, kadınlar için eğitim öncesinde var olan negatif yüksek korelasyonun (%74.4) eğitim sonunda düştüğü (%38.9), erkeklerde eğitim öncesinde de sonrasında da ilişki olmadığı görülmüştür. Cinsiyetler açısından ilişki saptanmamasının,

örneklem cinsiyetlere göre gruplandırıldığında gruplara düşen öğrenci sayısının azalmasından da kaynaklanmış olabileceği ve daha geniş bir örneklemle çalışılmasının daha uygun olduğu düşünülmektedir.

Fakültenin Sosyal Sorumluluk ÖÇM'lerinde, öğrencilerin toplumun gereksinimleri ile örtüşen ve katkı sağlayabilecekleri etkinliklerde yer almaları beklenmekte, istenmektedir. Bu doğrultuda, uyguladığımız eğitim kapsamında öğrencilerin akranlarında flört şiddeti konusunda farkındalık yaratma amaçlı etkinlik planlayıp uygulamaları da hedeflenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirdikleri etkinliğin katkısına ilişkin değerlendirme yapılmamış olsa da sorgulanan cümleleri değerlendirmek üzere 200 civarında öğrencinin standea başvurması, öğrenciler arasında yoğun paylaşımların yaşanması, bilgilendirici posterlerin ilgi çekmiş olması, öğrencilerden alınan geribildirimler ve gözlemler, etkinliklerin olumlu katkısı olarak düşünülmüştür. Benzer yaş, eğitim durumu, sosyal gruplar vb.deki akranlarda farkındalık yaratma girişimi aynı zamanda öğretirken öğrenmeyi de desteklemektedir (41). Öğrencilerimiz de geribildirimlerinde bu etkinliklerin hem kendileri hem de akranları için farkındalık oluşturan, öğretici bir süreç olduğunu belirtmişlerdir. Connolly ve arkadaşlarının (42) çalışmasında da akranlarca yönlendirilen programların daha ilgi çekici, daha inandırıcı bulunduğu, sosyal normları değiştirme açılarından sigara bırakma ya da cinsel saldırı gibi halk sağlığı ile ilgili konularda yetişkinlerin önderliğindeki programlardan daha başarılı olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, flört şiddetini önleme amaçlı etkinlikler arasında akran eğitimleri de önerilmektedir (43).

Kısıtlılıklar

Çalışmada yer alan öğrencilerin tamamı Sosyal Sorumluluk ÖÇM'si kapsamında ilan ettiğimiz konuya gönüllü katılmışlardır. Bu nedenle henüz başlangıç aşamasında iken konuya

ilgili ve duyarlı oldukları düşünülebilir. Buna karşın cinsiyet faktörüne bakmaksızın, hem toplumsal cinsiyet hem de flört şiddeti açısından farkındalıklarında olumlu yönde gelişme olması eğitimin kazanımı olarak değerlendirilmiştir. Erkekler için kadının flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik kabul düzeyinin değişmemesi de konuya duyarlı ve gönüllü de olsalar halen toplumsal cinsiyet normlarının etkisinde olduklarını düşündürmektedir. Örneklemin küçüklüğü nedeniyle sosyodemografik değişkenler sadece tanımlayıcı istatistikler ile ifade edilmiştir. Belirtilen kısıtlılıklar olmakla birlikte özellikle çalışmaya katılan öğrencilerde konuya ilişkin ileriye dönük olumlu tohumların atıldığına inanıyoruz.

SONUÇ

Çalışmamız genel olarak, uygulanan eğitim etkinliğinin toplumsal cinsiyet algısı ve flört şiddetine yönelik tutumlarda olumlu yönde değişim sağladığını göstermiştir. Erkeklerin kadının flörtte uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutumlarında eğitim sonrası olumlu gelişme saptanmaması, ilgili literatür de düşünüldüğünde, erkekler özelinde ayrıntılı çalışmak gerektiğini düşündürmektedir. Eğitimsel müdahalelerin olumlu katkıları olsa da içinde yaşanan sosyokültürel ortamın cinsiyet normları üzerindeki belirleyici etkisi sürmekte, eşitsizlikler bilinçli ya da bilinçsiz olarak yeniden üretilebilmektedir (9, 25). Bu yüzden tek bir eğitim etkinliğinin olumlu katkılarının kalıcı değişim, dönüşüm ve alışkanlıklar sağlamasını beklemek fazlaca iyi niyetlilik olacaktır. İstanbul Sözleşmesi (4) ve onun doğrultusunda ortaya koyulan politikalarda belirtildiği gibi ilgili eğitimlerin üniversitelerde sürekli, sistematik yer alması gerekliliği ortadadır. Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'nda (44) da yer aldığı üzere "toplumsal cinsiyet ve sağlık" ile "şiddet" konularına tıp eğitimi kapsamında yer verilmesi beklenmektedir. Bunlar, geleceğin

hekimlerinin kendileri yanında bireysel ve/veya toplumsal düzeyde dokundukları kişiler açısından önemli kazanımlar olup korunması ve daha da geliştirilmesi gerekli adımlardır.

TEŞEKKÜR: Sosyal Sorumluluk ÖÇM'sine katılarak çalışmamızın gerçekleştirilmesinde temel rolü oynayan öğrencilerimize ve istatistik analizlerde destek veren Biyoistatistik uzmanı Prof.Dr. Ayşe Canan Yazıcı Güvercin'e teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Miller VM, Kararigas G, Seeland U, Regitz-Zagrosek V, Kublickiene K, Einstein G, Casanova R and Legato MJ. Integrating topics of sex and gender into medical curricula lessons from the international community. *Biology of Sex Differences*. 2016;7(Suppl 1):44.
2. Esen E, Siyez DM, Soylu Y, Demirgürz G. Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 2017;8(1):46-63.
3. WHO Health Topics. Gender. <https://www.who.int/health-topics/gender#tab=overview> (Erişim: 10 Ağustos 2019).
4. İstanbul Sözleşmesi. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi, İstanbul. Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi: No. 210; 11.V.2011.
5. The Global Gender Gap Report 2018. World Economic Forum; 2018. (http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2018.pdf)
6. İnceoğlu İ, Akçalı E. Televizyon dizilerinde toplumsal cinsiyet eşitliği araştırması. TÜSİAD Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi. Yayın No: TÜSİAD-T/2018,03-591; 2018.
7. Uyan-Semerci Pınar. Toplumsal cinsiyet ve eşit vatandaşlık. Eds: Kaya A, Vural G, Aydın A. Değerler eğitimi: Eğitimde farklılık ve katılım hakkı. İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi yayınları, 2016;169-80.
8. CEDAW-Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, United Nations,1979. <https://www.ohchr.org/documents/professionalinterest/cedaw.pdf> (Erişim tarihi: 10.08.2019).
9. Dardis CM, Edwards KM, Kelley EL, Gidycz CA. Perceptions of dating violence and associated correlates: A study of college young adults. *Journal of Interpersonal Violence*. 2017; 32(21):3245-71.
10. Çeber E, Nazlı A, Mermer G, Yücel U, Demirelöz M, Ekşioğlu A, Aslan G. Ergenlerde cinsiyet eşitliği ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2009;2:5-15.
11. Furman W. The Emerging Field of Adolescent Romantic Relationships. *Current Directions in Psychological Science*. 2002;11(5):177-80.

12. Aba YA. Çatışmaların çözümüne yaklaşım ölçeğinin “The revised conflict tactics scales (CTS 2)” üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenirlik çalışması. Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya. Yüksek Lisans Tezi: tez no: 242164; 2008.
13. Kaya Sakarya A. Üniversitede öğrenim gören gençlerde flörtte şiddet. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya. Yüksek Lisans Tezi: tez no: 328684; 2013.
14. Avşar Baldan G, Akış N. Flört Şiddeti. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2017;43(1):41-44.
15. İftar M. Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutum ve davranışları. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü, Muğla. Yüksek Lisans Tezi: tez no: 460101; 2016.
16. Uluocak Ş, Gökulu G, Bilir O. Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde stratejik bir başlangıç noktası: Partner şiddeti. International Journal of Human Sciences. 2014;11(2):362-387.
17. Yumuşak A. Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları, toplumsal cinsiyetçilik ve narsistik kişilik özellikleri arasındaki ilişki. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat. Yüksek Lisans Tezi: tez no: 350200; 2013.
18. Price EL, Byers S and The Dating Violence Research Team. The Attitudes Towards Dating Violence Scales: Development and Initial Validation. Journal of Family Violence. 1999;14(4):351-75.
19. Tarı Selçuk K, Avcı D, Mercan Y. Üniversite öğrencilerinde flört şiddetine maruziyet: flört şiddetine yönelik tutumların ve toplumsal cinsiyet algısının şiddete maruziyet ile ilişkisi. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2018;9(3):302-8.
20. Aslan D, Vefikuluçay D, Zeyneloğlu S, Erdost T, Temel F. Ankara’da iki hemşirelik yüksekokulunun birinci ve dördüncü sınıflarında okuyan öğrencilerinin flört şiddetine maruz kalma, flört ilişkilerinde şiddet uygulama durumlarının ve bu konudaki görüşlerinin saptanması araştırması. Kadın Sorunları Araştırma Merkezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara. 2008.
21. Kearney MS and O’Brien KM. Is it love or is it control? Assessing warning signs of dating violence. Journal of Interpersonal Violence. 2018; 00(0):1–25.
22. Peterson PK, Sharps P, Banyard V, Powers RA, Kaukinen C, Gross D and et al. An evaluation of two dating violence prevention programs on a college campus. Journal of Interpersonal Violence. 2018;33(23):3630–55.
23. Debnam KJ, Johnson SL, Colomé S, Bran JV and Upadhyya KK. The Impact of Adolescent Dating Violence Training for Primary Care Providers. Journal of Pediatric Health Care. 2018;32(2):e19-e26.
24. McNaughton Reyes HL, Foshee VA,

- Niolon PH, Reidy DE, Hall JE. Gender role attitudes and male adolescent dating violence perpetration: normative beliefs as Moderators. *J Youth Adolescence*. 2016;45:350–60.
25. Bates S, Lauve-Moon K, McCloskey R and Anderson-Butcher D. The Gender By Us® Toolkit: A pilot study of an intervention to disrupt implicit gender bias. *Journal of Women and Social Work*. 2019;34(3):295-312.
26. Lieshout SV, Mevissen SEF, van Breukelen G, Jonker M and Ruiter RAC. Make a move: A comprehensive effect evaluation of a sexual harassment prevention program in Dutch residential youth care. *Journal of Interpersonal Violence*. 2019;34(9):1772–1800.
27. Gönenç İ M, Topuz Ş, Yılmaz S N, Yılmaz S, Büyükkayacı D N. Toplumsal cinsiyet dersinin toplumsal cinsiyet algısına etkisi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2018;7(1):22-9.
28. Uzun Z, Erdem S, Güç K, Şafak-Uzun AM. Toplumsal cinsiyet algısı ve toplumsal cinsiyet rollerine eğitimin etkisi: Deneysel bir çalışma. *Journal of Human Sciences*, 2017;14(1): 678-93.
29. Bakırcı K. İstanbul Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*. 2015;4:133-204.
30. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı: 2018-2023. (http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/RySPo+KADININ_GUCLENMESI_STRATEJI_BELGESI_VE_EYLEM_PLANI_2018_2023.pdf)
31. Miller VM, Rice M, Schiebinger L, Jenkins MR, WerbinksiJ, Nunez A, Wood S, Viggiano TR, Shuster LT. Embedding Concepts of Sex and Gender Health Differences into Medical Curricula. *Journal of Women’s Health*. 2013;22(3):194-202.
32. Chin EL, Hoggatt M, McGregor AJ, Rojek MK, Templeton K, Casanova R, et al. Sex and gender medical education summit: a roadmap for curricular innovation. *Biology of Sex Differences*. 2016;7(Suppl 1):52.
33. Büyüköztürk Ş, Kılıç Çakmak E, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi, 25. Baskı, 2018, Ankara.
34. Altınova HH, Duyan V. Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*. 2013;24(2):9-22.
35. Özpulat F. Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Başkent üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2017; 2(2):151-61.
36. Özpulat, F. Üniversite öğrencilerinin öz yeterlilik düzeyi ile toplumsal cinsiyet algısı ilişkisi: Beyşehir örneği. *International Journal of Human Sciences*, 2016;13(1),1222-1232. doi:10.14687/ijhs.v13i1.3570
37. Esen Y. Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitiminde Toplumsal Cinsiyet Duyarlılığını

Geliştirme Amaçlı Bir Çalışma. Eğitim ve Bilim. 2013;38(169):280-95.

pdf (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2019).

38. CDC. Preventing Teen Dating Violence. 2019. <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/tdv-factsheet.pdf> (Erişim tarihi: 20 Ağustos 2019).

44. Gülşınar MA, Gürşınar E, Songur A, Vitrinel A. Mezuniyet öncesi tıp eğitimi ulusal çekirdek eğitimi ulusal çekirdek eğitim programı-2014. UÇEP; 2014.

39. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. Gençlerle güvenli ilişkiler üzerine çalışmak. Eğitimciler ve danışmanlar için el kitabı. Basım: siviltoplumisleri.org. 2017.

40. Ada H. Erkek Köşe Yazarlarının Kadına Yönelik Şiddet Anlatımı. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Yüksek Lisans Tezi. Tez no: 115120107; 2015.

41. Güllüdere H, Yardım S, Sezik M, Şenol Y. Akran Yardımı İle Eğitimin Tıp Eğitiminde Kullanımı. Tıp Eğitimi Dünyası. 2014;13(39):19-25.

42. Connolly J, Josephson W, Schnoll J, Simkins-Strong E, Pepler D, MacPherson A and et al. Evaluation of a Youth-Led program for preventing bullying, sexual harassment and dating aggression in middle schools. Journal of Early Adolescence. 2015;35(3):403–34.

43. Kowalova J and Cason E. Love and Respect: Preventing teen dating violence handbook. The Erasmus + programme of the European Union (within the project “Love and Respect - Preventing Teen Dating Violence). 2017. https://www.salto-youth.net/downloads/toolbox_tool_download-file-1643/Prevention%20of%20Teen%20Dating%20Violence%20Handbook.